

17/2

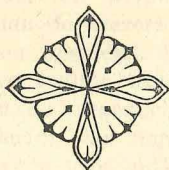
111

HET PROGRAM VAN ACTIE DER R. K. STAATSPARTIJ VOOR 1925

ZOOALS HET HOOFDBESTUUR
VAN HET VERBOND „ST. MICHAËL”
ZICH DAT VOORSTELT

TOEGELICHT DOOR
PROF. DR. J. A. VERAART
VOORZITTER VAN HET VERBOND

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VERKRIJGBAAR BIJ
DEN HEER F. SPIT, KRITZINGERSTRAAT 153, DEN HAAG
ZIE HIERACHTER DE VOORWAARDEN

INLEIDING.

Het misverstand over het Verbond St. Michaël, en tegen dat Verbond gaande gehouden, begint te verminderen. Twee zaken komen langzamerhand tot klaarheid. Men gaat begrijpen, dat, zou de wijziging in het Kiesreglement, met de invoering van „alfabetische lijsten” naast de lijsten van het „politiek advies” tot stand gebracht, niet het grofste boerenbedrog beteekenen, men aan de leden van de R.K. Staatspartij niet kan en mag belletten, op welk tijdstip dan ook en op welke wijze dan ook, zich te groepeeren, om die kandidaten naar voren te brengen en te probeeren op de definitieve lijst geplaatst te krijgen, die men in 1925 leden van de Tweede Kamer wil zien. Geleidelijk wordt het begrip algemeen, dat de Nederlandsche katholieke staatsburgers, hoe zeer geneigd om te luisteren naar het advies van bekwame vertrouwensmannen, toch Nederlandsche staatsburgers zijn en blijven met het historisch verworven recht, om tenslotte zelf, in een of andere zelf gekozen en aan niemand verantwoorde groepeerings, maar natuurlijk binnen de regelen der groote organisatie, te beslissen, wie de afgevaardigden in het parlement zullen zijn. En die ook niet van plan zijn die groepeerings zóó dom in te richten, dat de toepassing van een „afslachtings-systeem” al te gemakkelijk wordt.

Maar ook een tweede zaak komt tot klaarheid. Reeds was het natuurlijk gemeen goed, dat een uitvoerig staatsprogram of een kort program van actie aan de kiezers van bepaalde partij niet van boven af kon worden opgelegd. En al staat als een paal boven water, dat de twee laatste termijnen voor de behandeling van zulk een program, de vergadering van de Rijkskieskringorganisatie en de vergadering van den Bond zijn, allesbehalve staat vast, dat eenig ontwerp voor zulk een program, of eenige amendeering op het van boven af aangeboden program, maar min of meer geïmproviseerd en niet anders dan individueel te voorschijn zou moeten komen. Integendeel: het besef komt, dat niet slechts clandestiene voorbehandeling van enkelen of van groepen het recht heeft een woord van invloed mee te spreken, maar dat „gelijkgezinden” ten aanzien van de groote problemen, die met een Staatsprogram van onzen tijd nu eenmaal verbonden zijn, het recht hebben, ook al weer zonder verantwoording aan iemand van de wijze, waarop men onderling overleg zoekt,

formuleeringen te ontwerpen, die men dan later tracht in de vergadering van Rijkskieskring en Bond tot programpunt verheven te krijgen. Ik spreek nu maar niet van den enkelen halstarrige, die zich geen „denkrichtingen” in de R. K. Staatspartij kan voorstellen!

Het mag wel openlijk worden gezegd, dat de leiding van het Verbond St. Michaël er niet weinig toe heeft bijgedragen om het gekweekte misverstand steeds meer te doen verdwijnen. Van den dag der stichting van het Verbond tot den dag van heden hield zij niet op te getuigen, tegen de grofste verdachtmaking in, en ondanks de worsteling met de allerjammerlijkste leiding, die een Bond van kiezers zich maar zou kunnen denken, dat het samengaan van alle katholieken in één Staatspartij onwrikbaar vast moest staan. En tegen voortgaande verdachtmaking en beschuldiging van onverstand in, kon men later nog duidelijker preciseeren: dat men zelfs geen oogenblik dacht aan het nastreven van „evenredige vertegenwoordiging binnen de partij”, maar dat men voor de candidaten het vastgestelde kiesreglement en voor het program de beslissing van de meerderheid der Bondsvergadering als volstrekt geldig erkende. Geen mogelijkheden voor Nieuwe Katholieke Partij of R. K. Volkspartij! Geen allegaartje van katholieke afgevaardigden in het Parlement! Onder de Michaëlisten leeft onverwoestbaar de overtuiging, dat de hoogste goederen van het Nederlandsche volk en van het katholieke volksdeel historisch dezen eisch tot leidende gedachte hebben verheven: dat de Katholieken van ons Vaderland een werkelijke Staatkundige eenheid moeten vormen.¹⁾

Maar vóór dat „St. Michaël” eigen positieve gedachten ontwikkelt, keert het, krachtens zijn bestaan, zich allereerst tegen al die leelijke dingen, die in de latere jaren steeds meer in de R. K. Staatspartij naar voren zijn gekomen, en wel vooral om het indroevige feit, dat als voorzitter van die partij een man werd gehandhaafd, die, hoe groot zijn verdiensten, zelfs zijn staatkundige verdiensten mogen zijn, toch zeker in het geheel niet geroepen is, aan de Staatkunde der Katholieken in onzen tijd leiding te geven. Het keert zich tegen een sofistishe leuze als deze: stemt Roomsch omdat gij Roomsch zijt! Het keert zich tegen de wantrouwende pogingen tot „correctie” van evenredig en algemeen kiesrecht! Het keert zich tegen een systeem, dat

¹⁾ In dit verband wijs ik op het mooie en origineele artikel van Dr. Gerard Wagenaar C.M. in „De Beiaard” van December 1924: „Kiesrecht, Eenheid en Moraal”.

alle groote vraagstukken buiten de sfeer van belangstelling der Katholieke kiezers tracht te houden en de agenda der Bondsvergadering tot een parodie op staatkundige beweging maakt. Niet het minst keert het zich tegen een streven, dat het gezond en zelfstandig politiek leven der Nederlandsche Katholieken ondergeschikt maakt aan — beter was misschien gezegd: opoffert aan! — de mogelijkheid van een coalitie der drie rechtsche partijen.

Tegenover dat alles stelt „St. Michaël”, nog eens gezegd, krachtens zijn bestaan: dat de Nederlandsche Katholieken den duren plicht hebben de R. K. Staatspartij bij de stembus en elders te dienen, omdat en inzoover zij is het prachtig staatkundig verband der Katholieken in deze streken; dat het evenredig kiesrecht met enthousiaste dankbaarheid moet worden gehandhaafd, waar dit aan de Katholieken volkomen machtsontplooiing en volledige zelfstandigheid schonk; dat het algemeen kiesrecht, door voortrekkers als een Struycken en een pater Rijken zoo schitterend verdedigd, een heerlijk goed is, dat toch niet minder dan de politieke emancipatie der arbeidersklasse beteekende, terwijl het geheel los staat van de vraag, die bij beperkt kiesrecht immers niet minder gold: of het parlement niet aan veel beperkter taak behoort te arbeiden; dat in de R. K. Staatspartij ruim baan moet worden gegeven aan alle groote vraagstukken, die in de Kiesverenigingen, en later in de Bondsvergadering als waar Roomsch parlement, de allerbeste en meest openhartige behandeling moeten genieten; dat de Katholieke Staatspartij geheel zelfstandig haar politieke ontwikkeling bepaalt, en eerst na deze telkens voor een nieuwe wetgevende periode te hebben geformuleerd, gaat uitzien, met welke andere partijen het mogelijk is in een regeering samen te werken, dan wel of zij met andere groepen of geheel zelfstandig loyale partij van oppositie moet vormen.

Niet de oprichting van het bepaald Verbond „St. Michaël” was noodig om al die heilzame gedachten te stellen tegenover het onheil door onkunde, futloosheid en bangheid aangericht; het had misschien een „conservatieve” groepeerings kunnen zijn, die veel van dit alles naar voren bracht. Maar nu het genoemde Verbond de eerste nationale formatie van een „denkrichting” werd, geeft het pas algemeen te erkennen, dat het niet zijn minste verdienste is, aan het staatkundig leven der Nederlandsche Katholieken deze middelen tot gezondheid te hebben geschonken.

Het Verbond „St. Michaël” stelt zich ten doel: de Katholiek-democratische gedachte in de R. K. Staatspartij te bevorderen.

Wat al dwaasheden zijn over dit streven te berde gebracht! Zulk streven zou heel en al overbodig zijn, daar immers de geheele partij noodzakelijk democratisch is! En van een anderen kant: zulk streven was volstrekt ontoelaatbaar, want het bracht klassepolitiek in de R. K. Staatspartij! Heel veel zal ik hierover maar niet zeggen; ook hier hebben de gevoerde discussies licht verspreid. Slechts dit: vooral sinds 1922 heeft de R. K. Staatspartij, in en buiten het parlement, van zich zelf te getuigen, dat de zorg voor de geestelijke en stoffelijke omhoogheffing van de lagere volksklassen, ja zelfs het streven om „Verelendung” dier klassen te beletten, onvoldoende is geweest. En waar zulk streven den hoofdinhoud van waarachtige Katholieke staatkunde vormt, daar moet worden verklaard: dat vooral sinds 1922 de Katholieke Staatspartij in democratie is tekort geschoten.

En nu is het niet de vraag, of daarvoor heel wat verontschuldiging kan worden aangevoerd, in het bijzonder om de geheel veranderde verhouding van Parlement tot Kabinet; aan het feit wordt daarmee niets veranderd. Welnu, dan heeft ieder, die als voornaamste taak van Katholieke politiek erkent — en aan die erkenning ontkomt geen Katholiek! — te zorgen met alle krachten, dat de in sociaal, rechtskundig, economisch en cultureel opzicht te weinig bedeelde klassen steeds beter met al die goederen worden bedeed, voor zich zelf of openlijk te verklaren, dat zijn Staatspartij is te kort geschoten, en dat het verzuimde moet worden ingehaald.

Hij heeft den wensch uit te spreken, dat de gedachte van „St. Michaël”, hoe ook in bijzonderheden geformuleerd, zich van heel de R. K. Staatspartij moge meester maken, zoodat weldra Staatspartij en Verbond zich dekken, en ook op dezen grond het Verbond niet meer noodig is.

Moet ik dan eigenlijk nog aandacht wijden aan het bezwaar, dat „St. Michaël” zou binnenvoeren klassepolitiek? De zaak staat toch zoo: de zorg voor de omhoogheffing van de lagere volksklassen moet de voornaamste zorg zijn van de R. K. Staatspartij. De rijkste millionair in ons midden en de hoogste ambtenaar heeft zich daaraan evenzeer te geven als de laagste en armste zelf. Wij allen hebben die „klassepolitiek” te voeren! En dat sluit natuurlijk niet uit, dat ook aan andere klassen moet worden gedacht, maar dan toch telkens als haar positie — sociaal, rechtskundig, economisch, cultureel — zóó geworden is, dat zij niet meer krijgen wat haar toekomst, dat zij niet meer „passen” in het algemeen welzijn. Dat kunnen middenstanders, boeren, ja zelfs kapitalisten zijn! Maar ook dit staat vast: dat voor een groep, die het „goed” heeft, de Staat tot geen enkele bijzondere zorg ver-

plicht is, en dus ook geen enkele staatkunde een taak te verrichten heeft. En om nu even een illustratie te geven: Als voorbeeld van dat laatste zou ik met vrij groote gerustheid durven noemen: de groep van het notariaat. Ik geloof niet, dat iemand zal willen beweren, dat het notariaat, voor zoover dit moet worden opgevat als de economische belangen der notarissen, bijzondere staatszorg vereischt. En om mijn bedoeling geheel duidelijk te maken: toch verlangen wij van den Katholieken notaris dat hij goed democraat zij; dus geheel vervuld, wat zijn politiek betreft, met de zorg voor de omhoogheffing der lagere volksklassen.

Om zijn doel te bereiken stelt „St. Michaël” een tweetal middelen voorop: het streven naar de vaststelling van een program der R. K. Staatspartij, waarin de Katholiek-democratische gedachte verwezenlijkt is, en het bevorderen der candidaatstelling van personen van wie een krachtige tenuitvoerlegging van zulk een program kan worden verwacht.

Over het laatste middel het eerst.

De ervaring leert, dat het best geformuleerde program nog een groote speling bij de uitvoering laat, niet alleen wat bepaalde programpunten zelf betreft, maar vooral in het tempo van de uitvoering. Het is dus niet alleen zaak, dat de Kamerfractie over een goed democratisch program beschikt, zij moet in haar midden de menschen tellen, en wel in aanzienlijk getal, die met de noodige democratische voortvarendheid zijn bezielde. Wij kunnen zelfs zeggen: op de menschen komt het vóór alles aan. Het beste program kan door flauw-democratisch voelenden worden verprutst, het slapste program kan door met democratisch vuur bezielde vrouwen en mannen nog tot zegen worden voor de lagere volksklassen.

En wat nu het eerste middel betreft: het Hoofdbestuur van „St. Michaël” heeft, nadat de Commissie van Advies van het Verbond het voorbereidend werk had gedaan, zijn wenschen voor het Program van Actie opgesteld en dit aan de clubs toegezonden. Deze zullen het bestudeeren en in de kiesvereeningen te voorschijn brengen. Daar kan dan op politiek-democratische wijze de wensch der Katholieke kiezers worden gevormd, terwijl later de Bondsvergadering de beslissing neemt. Wat het Hoofdbestuur van „St. Michaël” te voorschijn bracht, heeft op de eerste plaats het groote voordeel, dat het ook een Program van Actie is, evenals het Program, dat door het Bondsbestuur aan de kiezers werd aangeboden, en bovendien denzelfden beknopten vorm kreeg als dat van het Bondsbestuur. Vergelijking is dus gemakkelijk, al

werd de democratie in „St. Michaël's” voorstellen niet aan de beknoptheid opgeofferd!

Dit geschrift is een commentaar op de wenschen van „St. Michaël's” hoofdbestuur. Om niet te uitvoerig te worden, vermeed ik een toelichting op een drietal punten, die met eenzelfde aantal punten van het ontwerp van het Bondsbestuur overeenstemmen, en wel betreffende **huwelijkswetgeving, onderwijs en Volkenbond**. Het scheen mij toe, dat daarover de eenstemmigheid onder ons volkomen is. Zoo noodig zal daarop ook van elders nog wel de noodige toelichting komen.

Ook onthield ik mij van een toelichting op het vraagstuk der **grondpachters**, daar mij van bevoegde zijde een uitvoerige behandeling werd toegezegd.

Moge — en dit ten slotte — dit geschrift talrijke lezers vinden, ook onder hen, die tot dusver met wantrouwen of zelfs met afkeer tegen „St. Michaël” waren bezielde! Moge men algemeen beseffen, dat de vervulling van deze „wenschen” aan de R. K. Staatspartij een Program van Actie zal schenken, dat m.i. deze twee hoofdverdiensten heeft: dat het door ieder Katholiek, die het goed meent met het heil van zijn minder „bedeelde” landgenooten, kan worden aanvaard en dat het den grondslag zal vormen voor een nieuw tijdvak van bloei van de door alle Katholieken te beminnen R. K. Staatspartij!

J. A. VERAART.

I.

PROGRAM VAN ACTIE 1925.

In afwachting van de voorbereiding van een nieuw en uitvoerig Staatsprogram in de wetgevende periode 1925—1929, door een geheel gereorganiseerde R. K. Staatspartij, worden door die partij voor de eerstvolgende wetgevende periode vooral de volgende punten op den voorgrond gesteld:

1. Handhaving der Christelijke beginselen in de huwelijkswetgeving.

2. Handhaving van de gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs.

3. Voortgezet herstel en behoud van het financieel evenwicht, met inachtneming van het volgende:

A. Het bedrag van leeningen ten behoeve van de Staatsschuld worde zooveel mogelijk gedekt door verplichte rentelooze leeningen, waarmee de rentegevende leeningen worden afgelost.

B. Zooveel mogelijk worden directe belastingen geheven, waarbij de on- en minvermogenden worden ontzien en de groote gezinnen belangrijk meer vrijstelling of aftrek genieten.

C. Geleidelijke afschaffing van indirecte belastingen op eerste levensbehoeften.

D. Invoering van verteringsbelastingen op middelen van gemak en weelde.

E. Sterke vermindering van de successiebelasting bij vererving in de rechte lijn en in de eerste graden van bloedverwantschap.

F. Bestemming van de opbrengst der successiebelasting voor delging van Staatsschuld en voor actieve welvaarts-politiek.

G. Herstel van het onrecht aan Rijksambtenaren en aan het Overheidspersoneel in 's Rijks dienst aangedaan, en wel door de invoering van een Bezoldigingsbesluit, dat aan allen een menschwaardig bestaan waarborgt.

H. Krachtige bezuiniging in alle takken van Staatsdienst, ook door beperking, waar mogelijk zonder schade voor den dienst, van het aantal Rijksambtenaren en het Overheidspersoneel in 's Rijks dienst, en door de omzetting van Staatsbedrijven in publiekrechtelijk georganiseerde bedrijven.

4. Krachtige medewerking met de plannen van den Volkenbond — die met de voorstellen van Benedictus XV volkomen overeenstemmen — ter oplossing van internationale geschillen door scheidsrechterlijke uitspraken en ter gelijktijdige en wederzijdsche vermindering van bewapeningen.

5. De organisatie van leger en vloot dient beperkt te zijn tot hetgeen noodzakelijk is voor de handhaving van orde en rust in Nederland en Overzeesche gewesten, voor de handhaving van de internationale scheidsrechterlijke uitspraken en voor diensten aan den Volkenbond tot bescherming tegen een bedreiging van de Christelijke beschaving door heidendom en communistische revolutie.

Afschaffing van den dienstplicht. Vereeniging van de Departementen van Oorlog en Marine.

6. Maatregelen tot versterking van het Nederlandsch productievermogen, echter slechts dan door het middel van de heffing van invoerrechten en door invoerverboden, indien dit noodig is tot afweer van maatregelen en omstandigheden in het buitenland, die kunnen leiden tot vernietiging van levenskrachtige deelen onzer productie.

7. De wet schepe de mogelijkheid om de bedrijven te vormen tot publiekrechtelijke lichamen. In deze lichamen komen colleges tot stand, waarin de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers gelijkelijk zitting hebben, en die onder toezicht van colleges tot bescherming van het algemeen belang de bevoegdheid bezitten:

- A. Regelen te stellen voor arbeidsvoorwaarden en bedrijfspolitiek;
- B. Recht te spreken over bedrijfs- en arbeidsgeschillen;
- C. De onder A. bedoelde regelen uit te voeren.

De arbeidswetgeving in engeren zin en de wettelijke arbeidersverzekering worden, voorzoover zij in verband met voortschrijdende publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie nog noodig zijn, steeds meer uitgevoerd door de publiekrechtelijk georganiseerde bedrijven, de wettelijke arbeidersverzekering op territorialen grondslag.

8. Krachtige bescherming van de grondpachters, vooral ten aanzien van de te betalen pachtsom en den duur der pacht.

9. Artikel 123 van het Regeeringsreglement in Oost-Indië worde ingetrokken.

Behartiging der geestelijke en stoffelijke belangen van de Nederlandsche bevolking in de beide Indiën, inzonderheid door krachtige ondersteuning der missiën.

Ontginning der Indische hulpbronnen in de eerste plaats ten voordeele van hen, die aan die exploitatie arbeiden, en vervolgens ten bate van de Indiënen zelf.

II.

AANHEF.

In afwachting van de voorbereiding van een nieuw en uitvoerig Staatsprogram in de wetgevende periode 1925—1929, door een geheel gereorganiseerde R.K. Staatspartij, worden door die partij voor de eerstvolgende wetgevende periode vooral de volgende punten op den voorgrond gesteld: (volgen de punten.)

1. De eerste gedachte in dezen Aanhef neergelegd is deze: dat een nieuw en uitvoerig Staatsprogram van de R.K. Staatspartij noodzakelijk is. Inderdaad meent het Hoofdbestuur van „St. Michaël”, dat onze Partij het niet meer met het program van 1922 kan stellen. Wie alleen maar het Program van Actie, zooals St. Michaël's hoofdbestuur dat zou wenschen, naast het program 1922 legt, bemerkt reeds op allerlei punten een zeer duidelijk verschil. De financieele paragrafen, de Indische, de militaire, dekken elkaar in het geheel niet. Hier is dus op zich zelf reden genoeg om voor een nieuw Staatsprogram aan het werk te gaan.

Maar er zijn nog meer redenen. Het program van 1922 geeft, naar de meening van genoemd Hoofdbestuur, eenerzijds veel te veel punten van détail en behandelt van den anderen kant verschillende belangrijke vraagstukken niet of niet diepgaand genoeg. En al kan men nu nog niet spreken van een geheel gevestigde opinie van het Hoofdbestuur van „St. Michaël” — het is immers juist zijn verlangen, dat de komende vier jaren aan de voorbereiding van een nieuw en uitvoerig Staatsprogram zullen worden besteed! — op verschillende punten mag wel reeds worden gewezen. En als ik mij dan bepaal tot vraagstukken, die niet of niet diepgaand genoeg worden behandeld, dan zou ik willen zeggen, dat men aan formules als: „Tusschen directe en indirecte belastingen worde eene rechtvaardige verhouding in acht genomen”, of „Herziening der financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten”, toch bitter weinig heeft. En anderzijds, dat de practische politiek ten aanzien van het bedrijfsleven, zoo-

wel in de positie naar buiten als ten aanzien van de verhoudingen binnen het bedrijf, de politiek voor Oost- en West-Indië en met betrekking tot het militaire vraagstuk, in onzen tijd toch wel andere eischen stellen dan in de bekende lijstjes opgesomd. Maar nog eens: dat alles moet in een rustige vierjarige periode worden opgelost.

2. Het volgende en laatste punt van den Aanhef, dat aandacht verdient, is de wensch en veronderstelling van een „geheel gereorganiseerde R.K. Staatspartij”, die zich met het nieuwe Staats-program gaat bezig houden. Een enkel blad heeft zich aan dien wensch en aan die veronderstelling gestooten. Tot mijn zeer groote verwondering. Meent men nu heusch, dat het kan blijven zooals het thans is? Ik zou willen vragen: heeft de schrijver, die deze passage te pretentiefus vond, wel eens in de laatste zes jaren een Bondsvergadering te Utrecht bijgewoond, en de in-droeve vertooning daar aanschouwd? Heeft hij wel eens een agenda onder de oogen gehad, en het hart opgehaald aan de „problemen”, die in de „R. K. Staatspartij” werden behandeld? Wij mogen ons niet langer blameeren! De machtigste en zoo kerngezonde groep kiezers, die het R. K. volksdeel formeert, heeft recht op wat beters dan het hierin de laatste jaren kreeg! Het is nu nog niet de tijd om in alle onderdeelen te bespreken, hoe de reorganisatie zal moeten zijn. Aanstonds na de verkiezingen zal het Verbond „St. Michaël” deze zaak in de kiesvereeningen aan de orde stellen. Hier maar een enkele richtlijn. In eenige voortreffelijke artikelen heeft baron Wittert van Hoogland jaren geleden geschreven over een Roomsch Parlement. Aan die beschouwingen is toen niet de noodige aandacht gewijd. Het zal nu wél moeten geschieden. Op de basis van het uitgebracht aantal Katholieke stemmen — en niet op de basis van de oncontroleerbare, fluctueerende, al of niet contributie betalende kwantiteiten van leden der kiesvereeningen! — kiest elke Rijkskieskringorganisatie, met het systeem van evenredig kiesrecht, zijn Bondsafgevaardigden.¹⁾ Naast deze maken: het Bondsbestuur, de leden van de Fracties van Eerste en Tweede Kamer en de leden van het College van Advies deel uit van het Roomsch Parlement. Jaarlijks wordt ten minste twee dagen achtereen over belangrijke actueele vraagstukken, onder voorlichting van de bekwaamste praeadviseurs, die men maar kan krijgen, beraadslaagd. In de kiesvereeningen wordt een afspeegeling gegeven van deze gestie van den Bond. Komen onverwachts

¹⁾ B.v. één afgevaardigde op elke 10.000 stemmen van de lijst der R.K. Staatspartij; tenminste één afgevaardigde in elken kieskring; zoodat in Groningen en Drente geen verkiezing met evenredig kiesrecht mogelijk is.

grooten problemen aan de orde, het Roomsche parlement komt bijeen, dat, dank zij de aanwezigheid der afgevaardigden in de Staten-Generaal, de beste voorlichting ontvangt. En dan nog iets: bij die vergaderingen vergete men het decorum niet! De zaal, het podium, het spreekgestoelte, de orde der vergadering, dat alles moet zóó zijn, als wij Katholieken vooral dat bij plechtige gelegenheden gewend zijn. Wij hoeven niet alles uit de Deputatenvergadering van *Kuyper's* tijd over te nemen — asjeblijft niet! — maar veel kunnen wij daar toch gaan leeren.

Wie zich zet aan de overweging, wat uiterlijk en innerlijk te kort schiet, zal nu wellicht wat aanwijzing hebben, hoe het met vereende krachten anders kan worden gemaakt.

III.

FINANCIËN.

Voortgezet herstel en behoud van het financieel evenwicht, met inachtneming van het volgende: (volgen de punten.)

1. Het financieel evenwicht, zoo jammerlijk verstoord, moet hersteld worden, en is dat herstel verkregen, met alle inspanning behouden blijven. Slechts een dwaas, die dit bestrijdt! De gemaakte schuld moet regelmatig worden afgelost, de verdere uitgaven moeten geregeld worden naar de redelijk te verwachten inkomsten. Inflatie is een volksramp; de voortdurende vergrotingen van het te-kort, ook al blijft inflatie uit, weinig minder. Wee den Minister van financiën, die zich bij zijn beleid niet door „herstel en behoud” laat leiden! Maar zou onder ons Katholieke volk een groep, ook maar van eenige beteekenis, er anders over denken? Neen, als er strijd is, dan wordt die alleen gevoerd over de wijze, waarop aan herstel en behoud is gewerkt, en waarop, naar men met grooten vrees vrees, daaraan zal worden voortgewerkt. De kleine luyden zijn bevreesd, en terecht, en ieder, die het goed met de kleine luyden meent, moet meewerken, opdat die vrees verdwijne. Daarom geve het Program van Actie duidelijke aanwijzing, op welke grondslagen het financieel beleid moet worden voortgezet, opdat de grooten volksmassa den druk der tijden zoo min mogelijk gevoele.

Het bedrag aan leeningen ten behoeve van de Staatsschuld worde zooveel mogelijk gedekt door verplichte renteloze leeningen, waarmee de rentegevende leeningen worden afgelost.

2. Wat hebben verschillende persorganen, wat heeft een **Henri Hermans** over dit punt van de wenschen van „**St. Michaël**” al een dwaasheid verspreid! En hoe heeft zelfs een **Prof. van Gijn** zich tot een betoog over dit onderwerp laten verleiden van de bedenkelijkste zwakheid!¹⁾ Bovendien levert de „**R.K. Werkgever**” nu al week in week uit artikelen van financieele deskundigen, theoretische en praktische economisten, die elkaar zoowat op alle onderdeelen tegenspreken. Past men niet op, dan zal het met dit vraagstuk gaan zooals het met de heldere vraagstukken der **Bedrijfsorganisatie** ging, en speelt men het klaar om ze in een stroom van woorden van het terrein der praktische politiek weg te voeren. Daartegen heeft de krachtige actie van „**St. Michaël**” te waken, en daarom dit kort betoog.

3. Eerst wil ik spreken over de techniek van het plan der renteloze leeningen. Natuurlijk denkt geen moderne Staat, en dus ook geen moderne Staatskunde er aan om à la **Napoléon** met de Staatsleeningen om te springen. Zelfs denkt men er niet aan om, in navolging van de tactiek met Art. 40 van het **Bezoldigingsbesluit**, door een wettelijke regeling de toezegging van niet-vervroegde aflossing van verschillende nieuwere leeningen ongedaan te maken. Het Staatscrediet zou dit niet verdragen, en geen redelijk mensch zal bij bezinning zoo iets wenschen. Maar wel kan het volgende, zonder eenige schade voor het Staatscrediet, plaats grijpen:

Stel, de Staat besluit, een bedrag van vijfhonderd millioen der nationale werkelijke schuld renteloos te maken. Dan treft hij een wettelijke regeling, waardoor het hem vooreerst mogelijk wordt tegen een gemiddelden koers, van b.v. de laatste drie jaren, de bij de wet te noemen leeningen — waaronder natuurlijk niet die, waarbij een niet-vervroegde aflossing werd gewaarborgd — op te koopen. Leeningen bovendien zooveel mogelijk van het hogere

¹⁾ Zie de „**R.K. Werkgever**” van 10 December 1924. Het zwak betoog van den heer **van Gijn** wordt nog ontsierd door het tweemaal gebruiken van het woord „demagogie”. Laat ik den heer **van Gijn** er op wijzen, dat, indien wij den laatsten tijd bij het openbaar behandelen van economische vraagstukken demagogie ontmoeten, het vooral komt van die zijde, die, met een wetenschappelijk masker voor, de redelijke hervormingen binnen het kader van het economisch mogelijke afwijst.

rente-type, terwijl een fatale termijn voor de inlevering der stukken wordt gesteld. De houders van deze stukken krijgen dus hun Staatsschuldbezit in de werkelijke geldswaarde terug.

Hoe verdeelt de Staat de vijfhonderd miljoen rentelooze leening? Het volgend voorstel zou m.i. ernstige overweging verdienen:

Het bedrag der vermogens van de aangeslagenen in de vermogensbelasting bedroeg 1922—1923 ruim twaalf milliard. Laat men de vermogens beneden een ton buiten beschouwing, dan is het bedrag zeven milliard. Verdeelt men evenredig de vijfhonderd miljoen over de zeven milliard, dan zullen allen, die meer dan een ton vermogen bezitten, voor *f* 7.143 per *f* 100.000 in de rentelooze leening moeten deelnemen.¹⁾

Stel nu verder, dat deze rentelooze leening in 25 jaar wordt afgelost, en dus de jaarlijksche aflossing twintig miljoen bedraagt. Het is dan slechts noodig elk aandeel van *f* 1000 te voorzien van een couponblad tellende 25 coupons — maar geen rentecoupons! — elk van veertig gulden. Telken jare ontvangt de houder zijn veertig gulden, totdat hij na vijf en twintig jaar zijn duizend gulden terug heeft.

4. Wat zullen nu de economische gevolgen van dezen maatregel zijn?

Bezien wij dat eerst voor de kapitaal bezittende burgers. Dezen, als één geheel genomen, zien een stuk kapitaal, dat geen andere beteekenis had dan dat het zijn bezitters inkomen opleverde, omzettingen in een kapitaal, dat voortaan geen inkomen geeft. Dit beteekent, dat de rijkere bezitters zich voortaan iets meer in hun behoefteleven zullen moeten beperken, — waarom het natuurlijk te doen is! En die schade is al heel gering, als men bedenkt, dat iemand met een ton bezit zich zal zien ontgaan de rente van ten hoogste *f* 7.143! (Progressie buiten beschouwing gelaten!)

Hier is het de plaats even de aandacht te vestigen op de misleiding, die wordt gepleegd door het voor te stellen alsof door rentelooze leening aantasting plaats vindt van het bedrijfskapitaal. Is de veronderstelling niet ten eenenmale gewettigd, dat de bezitters van de bedoelde zeven milliard gezamenlijk heel wat meer staatsschuldbewijzen bezitten dan vijfhonderd miljoen? En is dat soms bedrijfskapitaal, omdat het rente geeft, en wordt het geen bedrijfskapitaal zoo gauw het geen rente meer geeft? Nog eens: de

¹⁾ Het is natuurlijk zelfs gewensch, de deelname progressief te doen plaats hebben, zoodat de bezitters van een ton voor minder, en de bezitters van een miljoen voor meer dan het genoemde bedrag deelnemen. Ik laat dit echter thans buiten beschouwing.

eenige functie van het kapitaal, dat uit staatsschuld bestaat, is: dat het zijn bezitter inkomen geeft. En op denzelfden grond, waarop men, maar thans veel te zwaar, Rijksambtenaren in den nood der tijden doet bijdragen, laat men met rentelooze leening de bezitters van belangrijke kapitalen uit de inkomsten van hun improductief kapitaal bijdragen: bezuiniging!

De bezitters van minder dan een ton, en die toch stukken hadden in de leeningen, welke worden afgelost, krijgen geld beschikbaar; en daar dit natuurlijk niet weer aanstonds in Staatsleeningen kan worden belegd, zullen zij daarvoor andere belegging zoeken. Terecht werd er onlangs op gewezen, dat kleinere bezitters de geneigdheid hebben, dicht bij huis belegging te zoeken, wat zeer zeker aan nationale productie ten goede zal komen.

5. En nu de gevolgen voor den Staat. Wat wint hij? In plaats van de aflossing en rente heeft hij, voor het renteloos gemaakte bedrag, alleen aflossing te geven. Stel, dat die rente vier procent bedraagt. Dan bespaart hij zich vijf en twintig jaar lang een jaarlijksche uitgave van twintig millioen. Waarlijk geen kleinigheid!

En wat derft de Staat? Voornamelijk een klein stuk vermogensbelasting en een klein stuk inkomstenbelasting. Het vermogen van hen, die gezamenlijk zeven milliard bezitten, gaat met ongeveer een honderd acht en tachtig millioen achteruit.¹⁾ Globaal gerekend met een zeven-en-dertigste. Men kan dus zeggen, dat de opbrengst der vermogensbelasting niet noemenswaard vermindert. De opbrengst der Rijksinkomstenbelasting daalt nog veel minder. Het inkomen, waarvoor onze bevolking in de Rijksinkomstenbelasting is aangeslagen, bedraagt 1921—1922: bijna vier milliard. Het inkomen uit een bezit van vijfhonderd millioen, natuurlijk ook te schatten op vier procent, is twintig millioen! De verminderde opbrengst van deze belasting is dus bijna te verwaarloozen. Wat de Staat, die vijf-en-twintig jaar lang twintig millioen per jaar aan uitgaven bespaart, door verminderde opbrengst van de successiebelasting zal derven, bedraagt minder dan één millioen per jaar.

En dan durft de Heer Hermans, natuurlijk veronderstellend een economisch-onzinnige uitvoering van het plan, een ongeoorloofde veronderstelling, van vier maal hogere belastingen spreken, als gevolg van rentelooze leeningen! Terwijl de Staat bijna twintig millioen aan uitgaven bespaart, die hij voor een deel kan aanwenden tot verlaging der directe belastingen! En dan leze

¹⁾ Hierbij wordt in aanmerking genomen, dat de contante waarde van een stuk rentelooze leening nominaal f 1000.—, zooals hierboven bedoeld, bedraagt f 624.20.

men nog eens het slappe betoog van Prof. van Gijn, eerst ook met die veronderstelling van zulk een absurde uitvoering van het plan, later met zijn opzet van een „loterij”, terwijl het „simple comme bonjour” is, door inrichting van het aandeel alle loterijkarakter aan het plan te ontnemen. En zelfs moet ik verklaren er niets van te begrijpen, als Pater Raaymakers zoo ongeveer van „lood om oud ijzer” spreekt, wanneer hij rentelooze leeningen met rentegevende leeningen vergelijkt.

6. Waarlijk, deze zaak is voor den Staat en voor de volksgemeenschap zóó gezond, dat in de toekomst, bij opnieuw omhoog gaande conjunctuur, een dergelijke gedwongen omzetting van bestaande rentedragende in rentelooze leeningen nog wel voor meer dan vijfhonderd millioen mag worden verwacht. Want bovendien zal toch wet het sociaal besef gaan doordringen, dat het eigenlijk wat al te vreemd is, dat de schuld van den Staat, bijna altijd uit den nood der tijden geboren, bijna altijd zonder tegenwaarde, rustig beleggingsobject voor een aantal burgers wordt. Het is thans toch een lang niet zeldzaam voorkomend verschijnsel, dat iemand vorstelijk leeft jaar in, jaar uit, door het eenvoudige feit, dat de Staat in tijden van de grootste crisis van het volksbestaan ten behoeve van dat volksbestaan schulden heeft moeten maken! Daartegen zal het volksgeweten wakker worden. Rente van die Staatsschuld heeft met kapitaalrente niets, maar ook volstrekt niets te maken; ook dit nog eens aan het adres van Prof. van Gijn. Dat de kapitaal-verstrekkende ondernemer zich jaarlijks een deel van de opbrengst van het productieproces ziet toevallen, hij, die een stuk van zijn vermogen waagt in een proces, waarvan een opbrengst hooger dan de kosten wordt verwacht; ik kan mij niets redelijkers voorstellen. En laat hij dat dan kapitaalrente noemen, — ofschoon het zeer de vraag is, of die categorie wezenlijk wel bestaat, en of misschien niet alles wat wij den kapitalist feitelijk zien toevallen: ondernemerswinst, risicopremie enz. is. Maar dat is geheel iets anders dan regelmatig inkomen... van het Staatstekort!

B.

Zoo veel mogelijk worden directe belastingen geheven, waarbij de on- en minvermogenden worden ontzien en de groote gezinnen belangrijk meer vrijstelling of aftrek genieten.

7. Met het uitspreken van bovenstaanden weñsch wordt zeker niet ontkend, dat in den huidige toestand de grens der directe belastingen is bereikt, misschien zelfs werd overschreden. Wie

dezen wensch uitspreekt, verklaart zich volstrekt niet tot tegenstander van een mogelijke verlaging der directe belastingen. Maar wat hierbij komt vast te staan zijn vooral deze leiding gevende gedachten: dat directe belastingen ver de voorkeur hebben boven indirecte — op noodige artikelen — en dat er niet aan mag worden gedacht directe belastingen te verlagen om die indirecte te verhoogen of eerder directe belastingen te verlagen dan die indirecte.

Indirecte belastingen op artikelen van dagelijksch en algemeen gebruik bevatten een zeer groote onbillijkheid voor de minder bedeelden. Het arbeidersgezin en het groote gezin vooral worden veel zwaarder getroffen dan de meer draagkrachtige gezinnen. De suikeraccijns is al zooveel jaren het bekende voorbeeld. In de latere jaren zijn er nog de thee- en de rijwiëlbelasting bijgekomen.

Het Hoofdbestuur van „St. Michaël” kiest met dezen grondslag van financieel beleid vierkant stelling tegenover een Dr. Kortenhorst, die op het Reconstructie-congres der R. K. Werkgevers nog wel aanvoerde, dat z.i. de verhouding tusschen directe en indirecte belastingen ten nadeele van de eerste was verstoord. Welnu: onder voorbehoud van al het bovenstaande, onder voorbehoud dus van handhaving van het financieel evenwicht en niet verdere verhooging van de directe belastingen, aanvaardt „St. Michaël” als leidende gedachte het desnoods geheel verdwijnen van de indirecte belastingen op noodige artikelen. Het Hoofdbestuur van „St. Michaël” kent dus geen „verstoorde verhoudingen” tusschen directe en indirecte belasting, waar het er op uit is de bedoelde indirecte belastingen zoo laag mogelijk te houden, zoo laag mogelijk te stellen. Die indirecte belastingen geven geen enkele correctie op directe belastingen, zij treffen het zwaarst den kleinen man.

8. Maar, zoo zegt men: de directe belastingen moeten verlaagd worden, om onze nationale kapitaalvorming te vergrooten. Ik spreek niet tegen, dat het gewenscht is de belastingen te verlagen, ook de directe . . . zoo gauw als het kan; maar waarom moet juist uit die verlaging van de directe belastingen de noodige kapitaalvorming komen en waarom kan dat niet uit de verlaging der indirecte eerst? De tien millioen, die b.v. uit belastingverlaging voor kapitaalvorming beschikbaar zouden kunnen komen, kunnen toch even goed hun diensten bewijzen, indien zij gevonden zijn uit verlaging der belastingen op suiker en thee, als indien zij gevonden zijn door verlaging van de inkomstenbelasting. En waaruit leidt men toch af, dat de kleine man minder geschikt voor goede besparingen zou zijn dan de groote bezitter? Hebben in het ver-

leden de groote bezitters ons niet groote teleurstellingen opgeleverd met Amerikaansche fondsen, met marken en kronen, om van scheepvaartondernemingen en banken te zwijgen? En waren de kleine boeren en pachters, de nijvere middenstanders zoo bijzonder roekeloos?

Maar hier moet ook iets anders ter sprake komen. Is er zulk een haast thans met verlaging der directe belastingen, gegeven de groote onzekerheid van de kapitaalvorming op de vrije markt, gegeven ook de volstreckte noodzakelijkheid voor den Staat om met groote werken van actieve welvaartspolitiek — voortgezette droogmaking der Zuiderzee, ontginning van de mijnen in de Peelvlakte enz. enz. — te komen? En waar het, zooals aanstonds zal blijken, noodzakelijk is, allereerst de opbrengst der successiebelasting voor die groote werken te bestemmen, en die opbrengst dus zooveel mogelijk weg te nemen uit het loopende staatsbedrijf, is het daar wel mogelijk om tot verlaging der directe belastingen over te gaan? Is het met het oog juist op de kapitaalvorming wel gewenscht, dat die verlaging er komt? Welke zekerheid hebben wij, dat de vrije kapitaalvorming dienen zal voor nuttige en nationale productie? Niet de minste, terwijl voor de volksgemeenschap werken van nationale productie en van nuttige productie om zoo te zeggen liggen opgeschept. Eerst indien uit dit oogpunt een regeling is verkregen, zal het in het algemeen tot een verlaging van de directe belastingen kunnen komen.

Een uitzondering maak ik voor de vermogensbelasting. Het vermogen, voorzover uit algemeen nuttige bestanddeelen samengesteld, is een groot goed voor de heele samenleving; hoe grooter dit vermogen wordt, hoe beter het is. Ik zou er dan ook niet het minste bezwaar tegen hebben, indien zoo spoedig het maar eenigszins kan, de vermogensbelasting werd verminderd of zelfs geheel geschrapt, voorzover zij wordt geheven van in Nederlandsche of Ned.-Indische algemeen nuttige productie belegd vermogen. Een groote aansporing tot sparen zou daarmee worden gegeven; een groote aansporing ook tot belegging in Nederland en Ned.-Indië. (Heel anders staat het natuurlijk met het inkomen uit vermogen, dat zooveel gemakkelijker dan uit eigen arbeid of onderneming wordt gewonnen.)

9. Bij de directe belastingen zullen de on- en minvermogenenden moeten worden ontzien. Men mag wel zeggen, dat in den laatsten tijd, met de daling van de koopkracht van het geld, dit beginsel eenigszins uit het oog werd verloren. Onlangs werd een berekening gemaakt, dat, met zeer geringe wijziging in grootte van druk en van opbrengst, de inkomens beneden f 2000 geheel van de

Rijksinkomstenbelasting kunnen worden vrijgesteld. In die richting zal de Overheid moeten gaan.

Ten slotte zal veel beter nog dan thans bij de heffing der directe belastingen aan de groote gezinnen moeten worden gedacht. Er is in de richting van zorg voor de groote gezinnen nog zooveel te doen, ook op het gebied van de directe belastingen, al ligt toch de voornaamste werkzaamheid vooral op het gebied van de salariering, den woningbouw en de verlaging der indirecte belastingen. Gaat men er toe over meer vrijstelling te geven, dan zal de hierboven aangegeven grens telkens verder moeten worden gelegd, dus b.v. het niet belasten van een gezin met vijf kinderen beneden een inkomen van f 3000 enz. Wat den aftrek betreft, zal men ook zijn toevlucht kunnen nemen tot een zekere progressie in den aftrek in verband met het kindertal. Langs deze beide wegen is zoo bijzonder veel goeds te bereiken, ook al zijn het niet de hoofdwegen, tot verbetering van den economischen toestand van het groote gezin, dat in het algemeen toch zonder tegenspraak het voor de samenleving belangrijkste gezin is.

C.

Geleidelijke afschaffing van indirecte belastingen op eerste levensbehoeften.

10. Na het voorafgaande zal ik hierover niet veel meer zeggen. Het onvermogene gezin, het minvermogene gezin en het groote gezin betalen in deze belastingen veel te zwaar aan de gemeenschap. Behoud en herstel van het financieel evenwicht blijft echter ook hierbij voorop staan; maar dit eenmaal aangenomen, zijn de indirecte belastingen de eerste, die moeten worden verlaagd, wel te verstaan voorzoover zij niet moeten worden beschouwd als verteringsbelastingen. Tot deze laatste reken ik dan natuurlijk de accijnsen op het gedistilleerd, op den wijn, op het bier en op de tabak. Tot de eerste reken ik de accijnsen op de suiker, op het zout, op den azijn en op het geslacht, de belastingen op thee en rijwielen, en niet het minst de invoerrechten op goederen van algemeen nuttig gebruik!

D.

Invoering van verteringsbelastingen op middelen van gemak en weelde.

11. Het is inderdaad verwonderlijk, zoo lang als hier te lande met de invoering van nieuwe verteringsbelastingen wordt gewacht. Men heeft den mond vol van spaarzaamheid en bezuiniging, en

toch schijnt men het maar niet aan te durven om de belastingen vooral te halen uit die artikelen, uit welker gebruik en verbruik het gemis aan spaarzaamheid het beste blijkt. Men spreekt van kapitaalvorming, maar juist deze vertering staat aan de vorming van algemeen nuttig kapitaal ten zeerste in den weg. Met dank worde erkend, dat de Personeele Belasting in de latere jaren zoo belangrijk werd verbeterd. Maar dit is lang niet genoeg! Zoowel binnen het raam der Personeele Belasting als daarbuiten is nog zooveel vertering te treffen. Binnen die belasting: piano's, pianola's en meer dergelijke instrumenten, radio-installaties enz. Daarbuiten: het duurder logies in Hôtels, diners in de Restaurants boven zekeren prijs, buitenlandsche reizen, fijnere lekkernijen enz. enz. Gaat men op deze wijze te werk, en stelt men tegenover de opbrengst van deze belasting een vermindering of afschaffing van de vermogensbelasting als tevoren uiteengezet, en wordt dus een premie op het gezond sparen gesteld, dan kan men er inderdaad van spreken, dat het belastingstelsel gezonde economische toestanden in ons land bevordert.

E.

Sterke vermindering van de successiebelasting bij vererving in de rechte lijn en in de eerste graden van bloedverwantschap.

12. Een der treurigste misstanden, ingeslopen in de laatste jaren van het financieel beleid, is zeker wel de dolzinnige verhooging van de successiebelasting bij vererving in de rechte lijn en bij vererving tusschen naaste familie. En wat de meeste verwondering heeft gewekt, is zeker wel, dat de R. K. Staatspartij, die zooveel jaren als „beginsel" handhaafde, dat kinderen geen successierechten moesten betalen voor wat zij van hun ouders erfden, zoo zonder eenige toelichting van een veranderd standpunt, tot die ontzaglijke verhooging ook van dit deel van de successiebelasting heeft meegewerkt. Dit moet zeker veranderen, zoodra de gelegenheid tot belastingverlaging vrij komt. Niet, dat hier sprake is van eenig beginsel; een beginsel is hier niet in het spel. (Zooals men weet was men vroeger onder ons zeer royaal met beginselen; men herinnere zich de kwesties van den leerplicht, van den persoonlijken dienstplicht enz.). Maar de leidende gedachte moet toch zijn, dat het familiekapitaal, klein of groot, zooveel mogelijk in de familie behoort te blijven, en niet telkens zoo ernstig door den Fiscus moet worden aangetast. Er is dan niets tegen, dat de Staat voor zijn behoeften aan kapitaal, waarover aanstonds meer, een flink deel neemt van die

fortuinen, waarop de erfgenamen toch eigenlijk weinig of geen recht krachtens naaste familiebetrekking kunnen laten gelden.

F.

Bestemming van de opbrengst der successiebelasting voor delging van Staatsschuld en voor actieve welvaarts-politiek.

13. Het is wel van algemeene bekendheid, dat geen bedrijf onzaakkundiger beadministreerd wordt dan het groote bedrijf van de Nederlandsche Staatshuishouding. De middelen, voornamelijk uit belastingen verkregen, komen over het algemeen maar terecht in de groote pot, waaruit dan allerlei Staatsbehoeften worden bevredigd. Om te blijven bij het onderwerp, dat ons hier bezig houdt: de opbrengst der successiebelasting, die toch niets anders is dan een heffing van het vermogen, wordt heel gemoedelijk met allerlei andere middelen gebruikt voor bestrijding van de loopende Staatsuitgaven. Volkomen terecht heeft de Heer Wibaut in zijn belangrijk laatste praeadvies voor de Staathuishoudkundige Vereeniging over deze wijze van doen den staf gebroken. Wat kapitaal was moet kapitaal blijven, en zelfs moet deze belasting kapitaal van lagere orde, van niet zoo algemeene volksnuttigheid, uit het vrije verkeer, omvormen tot kapitaal van algemeene nuttigheid. Nu eens aangenomen, dat over de geheele linie een behoorlijke administratie en een behoorlijke regeling der belastingpolitiek heeft plaats gevonden, kan men de opbrengst der successiebelasting voor een deel bestemmen om de Staatsschuld te delgen — wat natuurlijk overeenkomt met kapitaalvorming — en voor een ander deel voor die actieve welvaarts-politiek, die het kapitaal der gemeenschap vergroot in algemeen nuttigen zin. Onder dit laatste valt dan te verstaan: intensieve drooglegging van de Zuiderzee, aanleg van mijnen, afwatering, ontginning enz. enz. Stellen wij ons voor, dat de van veertig millioen op dertig millioen gebrachte opbrengst der successiebelasting voor de helft dient voor schulddelging en voor de andere helft wordt gestort in het fonds voor de actieve welvaarts-politiek. Hoeveel zou dan in de eerstvolgende vijf en twintig jaren bereikt kunnen worden om ons volk te helpen aan nieuwe bronnen van welvaart!

G.

Herstel van het onrecht aan de Rijksambtenaren en aan het Overheidspersoneel in 's Rijks dienst aangedaan, en wel door de invoering van een Bezoldigingsbesluit, dat aan allen een menschaardig bestaan waarborgt.

14. Hierover kan ik zeer kort zijn. Het inzicht is nu wel alge-

meen, dat aan deze ambtenaren in de hoogste mate onrecht is bedreven en dat dit onrecht moet worden goed gemaakt. Van den anderen kant staat vast, dat het Overheidspersoneel tot offers bereid is. Een korting van zeven en half procent in doorsnee werd van die zijde niet onbillijk geacht. In aanmerking zou moeten worden genomen, dat niet alleen voor groote gezinnen in het geheel geen korting moet worden toegepast, maar dat zelfs een betere kindertoeslag moet worden gegeven. Een en ander zou er toe moeten leiden, dat opnieuw een bedrag van 20 millioen beschikbaar wordt gesteld.

H.

Krachtige bezuiniging in alle takken van Staatsdienst, ook door beperking, waar mogelijk zonder schade voor den dienst, van het aantal Rijksambtenaren en het Overheidspersoneel in 's Rijks dienst, en door de omzetting van Staatsbedrijven in publiekrechtelijk georganiseerde bedrijven.

15. Natuurlijk mag de Staatsdienst niet duurder zijn dan strikt noodig is voor de goede uitoefening van dien dienst en voor een billijke bezoldiging van de ambtenaren in 's Rijks dienst. Er moet dus worden voortgegaan met bezuiniging, en waar dit noodig is, zullen overtollige ambtenaren op wachtgeld worden gesteld. Terecht is er over geklaagd, dat de bezuiniging gezocht is in een verlaging van de toch waarlijk niet reeds hooge salarissen, terwijl men verzuimde den openbaren dienst zoo zuinig mogelijk in te richten door verwijdering van het overtollige. Nu opent zich een mogelijkheid, waarover ik elders reeds breedvoerig mocht spreken, om tot het maximum van efficiency van den publieken dienst te geraken. Het stelsel der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie schept de gelegenheid, een aantal openbare diensten aan de krachten van het particulier initiatief toe te vertrouwen zonder schade voor het publiek en zonder schade voor het personeel. Reeds meermalen mocht ik er op wijzen, dat het stelsel der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie het particulier bedrijf en het overheidsbedrijf naar elkaar laat toegroeien. Alle takken van productie krijgen met dit stelsel ten deele een gemeenschaps-karakter, terwijl toch de krachten van het vrije maatschappelijk leven, vooral de individualistische krachten, zooveel mogelijk worden ontzien. Daarvan kunnen Staat, Provincie en Gemeente gaan profiteeren. De invloed der georganiseerde gemeenschap blijft voortbestaan, maar de gemeenschap treedt steeds minder zelf als producent en werkgeefster op.

Ik ben ervan overtuigd, dat op deze wijze millioenen aan de ge-

meenschap kunnen worden bespaard, al zal ik niet trachten thans ook maar een raming te geven van het te behalen voordeel, en al houd ik er bij deze beschouwingen verder geen rekening mee.

I.

Samenvatting.

16. Voor deze samenvatting van de financieele paragraaf neem ik als grondslag de door Minister Colijn sluitend gemaakte Staatsbegrooting van 1925. Worden de bovenstaande maatregelen doorgevoerd, dan kom ik op de eerste plaats tot de volgende besparingen:

10. Vermindering van rentebetaling door het renteloos maken van een bedrag van vijf honderd miljoen	f 20.000.000.—
20. Verteringsbelastingen	„ 10.000.000.—
30. Bezuiniging op den Staatsdienst	„ 10.000.000.—
40. Vermindering onkosten Leger en Vloot, waarover in de volgende paragraaf	„ 50.000.000.—
	f 90.000.000.—

Deze negentig miljoen krijgen de volgende bestemming:

10. Vermindering der indirecte belastingen	f 10.000.000.—
20. Vermindering der vermogensbelasting	„ 10.000.000.—
30. Vermindering der successiebelasting	„ 10.000.000.—
40. Actieve welvaartspolitiek	„ 20.000.000.—
50. Extra schulddelging	„ 20.000.000.—
60. Bezoldigingsbesluit ambtenaren	„ 20.000.000.—
	f 90.000.000.—

Natuurlijk is dit slechts een ruw schema, maar tot meer is men bij zijn wenschen voor een Program van Actie niet gehouden, terwijl de tendenz toch wel zeer duidelijk is. In dit schema ligt immers niet minder dan het volgende opgesloten:

10. Het ontzien van den kleinen man;
 20. Het niet ontzien van gemak en weelde;
 30. Eerbied voor de kapitaalvorming;
 40. Het omscheppen van het nationaal kapitaal in een algemeen nuttig kapitaal;
 50. Billijkheid in de belooning van de Rijksdienaren;
 60. Het vermijden van maatschappelijk nuttelooze uitgaven.
- En dat wil te zamen nog al wat zeggen!

IV.

MILITAIRE UITGAVEN.

De organisatie van leger en vloot dient beperkt te zijn tot hetgeen noodzakelijk is voor de handhaving van orde en rust in Nederland en Overzeesche Gewesten, voor de handhaving van de internationale scheidsrechterlijke uitspraken en voor diensten aan den Volkenbond tot bescherming tegen een bedreiging van de Christelijke beschaving door heidendom en communistische revolutie.

1. Deze stelling berust vooreerst op de gedachte, dat het aanvaarden van de eventualiteit van een modernen oorlog met België, Duitschland of Engeland, aan ons land en in tijd van vrede en in den tijd van zulk een oorlog zóó ondragelijke offers zou opleggen, dat die als volkomen onredelijk moeten worden beschouwd. Welnu, tot het onredelijke is geen volk verplicht. (Ik verwijs hier, korthedshalve, naar de uiteenzettingen in mijn brochure: „Vlootwet, Militaire Uitgaven en Sociale Voorzorg”).

Vervolgens berust deze stelling op de gedachte, dat de noodzakelijkheid van nationale verdediging van onze onafhankelijkheid en integriteit, zoowel hier te lande tegen een aanval daarop van den kant van Duitschland, België of Engeland als in Oost-Indië van den kant van Japan, Vereenigde Staten of Engeland, niet waarschijnlijk is. Niet waarschijnlijk, omdat en de ontwikkeling van Nederland in den loop der wereldgeschiedenis, en de ontwikkeling van den Volkenbond aan deze eventualiteit in den weg staan. Volstreckte zekerheid is daaromtrent natuurlijk nooit te krijgen.

2. De genoemde stelling is bovendien door alle leden der Nederlandsche volksgemeenschap en dus ook door de leden der R. K. Staatspartij zoo gemakkelijk te aanvaarden, omdat wij overtuigd moeten zijn — ik verwijs hier maar naar de voordracht van Jhr. Alting von Geusau voor de A.R.K.O. te Maastricht en van Kapitein Maas voor de Vereeniging voor Krijgswetenschap — dat het militair apparaat, waarover wij thans beschikken, ten eenen male onvoldoende is om onze onafhankelijkheid of integriteit te verzekeren. Ons blijft dus geen andere keuze dan deze: of wel de enorme financieele en technische verzwaring van lasten te aanvaarden, die ons b.v. aan België militair gelijkwaardig zou maken, of wel de doelstelling van het apparaat te veranderen. Het Hoofd-

bestuur van „St. Michaël” kiest het laatste als het meest redelijke en vertrouwt, dat de geheele R. K. Staatspartij deze keuze zal bekrachtigen.

3. Wij hebben dan noodig een politiemacht voor de handhaving van orde en rust in Nederland en Overzeesche Gewesten. Naar de meening van het Hoofdbestuur van „St. Michaël” — gelijk bekend mag worden verondersteld, niet naar mijn persoonlijke meening — moet die politiemacht tevens dienen voor de handhaving van de internationale scheidsrechtelijke uitspraken. Ik leg mij natuurlijk bij die meening neer, des te gemakkelijker, omdat wij weer geheel eenstemmig zijn hierover: dat de Ontwapenings-conferentie moet worden afgewacht voor de bepaling van hetgeen Nederland in de internationale politiemacht zal moeten presteeren en dat wij voorloopig vrij zijn in de organisatie van het Nederlandsch Politieleger.

4. Verder geef ik gaarne toe, dat mijn genoemde brochure een aanvulling behoeft, omdat zeer zeker Nederland den Volkenbond met een militaire macht zal moeten steunen, indien deze Volkenbond zijn leden oproept tot bescherming tegen een bedreiging van de Christelijke beschaving door heidendom en communistische revolutie. De laatste bedreiging is ongetwijfeld heel wat meer nabij dan de eerste. Welnu, ik erken, dat de Volkenbond zich tegen dat gevaar paraat moet maken. Natuurlijk niet op de eerste plaats met militair machtsvertoon, maar vóór alles, door een complex van internationale maatregelen, die aan de communistische gedachte den voedingsbodem ontnemen. En ik aarzel niet als meest voor de hand liggend en voornaamste complex van zulke maatregelen te noemen: internationale publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, die de verhoudingen van werkgevers en werknemers op de voor laatstgenoemden gunstigst mogelijke wijze regelt en die redelijke behoeftebevrediging in zoo ruim mogelijke mate waarborgt. Maar, ondanks dit alles blijft het mogelijk, dat een door Rusland aangestookte communistische revolutie de beste regelingen verstoort of zelfs voorkomt. En dan zal het noodig kunnen zijn, dat de Volkenbond met militaire machtsmiddelen — zij het ook de mogelijkst gematigde — ingrijpt om een aanval op het economisch deel der Christelijke beschaving af te weren, en zal ook Nederland zijn deel in deze lasten moeten dragen.

5. En nu over de kosten voor het politieleger, zooals het dan in afzienbaren tijd zal kunnen zijn. Ik houd mij eenvoudigheidshalve aan het cijfer, dat onlangs — tegen onze denkbeelden! —

werd genoemd: zestig millioen. Dit cijfer werd gebaseerd op een organisatie van een beroeps-politieleger, een uitgebreid Wapen der Maréchaussée. Niet dat ik meen, dat het volstrekt onontbeerlijk is, dat het Politieleger zoo kostbaar wordt ingericht als men van bevoegde zijde over het Wapen der Maréchaussée vertelt. Ik meen, dat, mits men aantrekkelijke levensvoorwaarden voor het Politieleger stelt, men met een vrijwilligerssysteem nog heel wat zal kunnen bereiken. Ook behoeven niet alle deelen van het Politieleger in vasten dienst en gekazerneerd aanwezig te zijn. Maar deze uitwerking kan later plaats vinden, en dus ook de berekening op goedkooperen grondslag. Nemen wij maar aan het cijfer, dat ons met zekeren triomf wordt tegemoet gevoerd. Wij kunnen dan slechts met blijdschap vaststellen, dat dan in het ongunstigst geval nog een besparing van vijftig millioen is verkregen.

6. De twee andere deelen van de taak van ons toekomstig politieleger behoeven ons voorloopig geen zorg te geven. Het is thans genoeg, dat wij principieel bereid zijn die taak te vervullen. Een land van de grootte en sterkte van Nederland is zeker niet op de eerste plaats geroepen om practisch zijn krachten te geven. Als de groote mogendheden zijn voorgegaan, kan Nederland volgen. En de groote oorlog heeft ons geleerd, — men herinnere zich het Engelsche en Amerikaansche voorbeeld, en passe dat met aanzienlijk verkleinde schaal op Nederland toe, — dat een modern volk zeer spoedig met een oorlogstoerusting gereed is. Hiermee wil ik maar zeggen, dat ons land bij de inrichting van de bedoelde politiemacht heel gerust het misschien eens ooit noodige militaire apparaat kan uitschakelen, zoodat de likwidatie van het bestaande ondeugdelijk militair apparaat met snelheid en zonder reserves kan plaats vinden. Wij besparen ons dan tevens de financieele en technische teleurstellingen, die de opzameling van militaire installaties, dank zij de snelle veroudering van de bestaande inrichtingen, onvermijdelijk geeft.

Afschaffing van den dienstplicht. Vereeniging van de Departementen van Oorlog en Marine.

7. Het Politieleger, zooals hiervoren bedoeld, kan het buiten dienstplicht stellen. Het bestaat uit een kern van bezoldigde en vrijwillige troepen, en uit een vrijwillige reserve. Daarmee raakt een der ernstigste misstanden van de 19e en 20e eeuw in het vergeetboek. Wat voor de Katholieken inzonderheid zulk een groote ergernis was, maar wat als „fait accompli” ook door hen werd aanvaard, — zoo het, dank zij de verwarring der denkbeelden,

al niet als de natuurlijkste zaak der wereld werd beschouwd! — kan gaan verdwijnen. Inhoever onze taak bij den Volkenbond weer eens een op dienstplicht gelijkend instituut zou kunnen meebrengen, is, in verband met het voorgaande, een zaak van heel wat later zorg.

8. Van Departementen van Oorlog en Marine behoeft ook geen sprake meer te zijn. Een Departement van Politie neemt hun beider plaats in. Aan den Minister van Politie worde de likwidatie van Oorlog en Marine toevertrouwd.

V.

NEDERLANDSCH PRODUCTIEVERMOGEN.

Maatregelen tot versterking van het Nederlandsch Productievermogen, echter slechts dan door het middel van de heffing van invoerrechten en door invoerverboden, indien dit noodig is tot afweer van het gevaar van maatregelen en omstandigheden in het buitenland, die kunnen leiden tot vernietiging van levenskrachtige deelen onzer productie.

1. Geen verandering in onze handelspolitiek! Geen protectie! Aldus is de meening van het Hoofdbestuur van „St. Michaël”, waarvoor het de geheele R. K. Staatspartij wil winnen. Van den anderen kant: geen vrijhandels-dogmatiek, gegrondvest op axiomata van een geheel verouderde economie-beschouwing uit begin en midden der 19e eeuw. Ik meen niet beter te kunnen weergeven de opvatting van het Hoofdbestuur van „St. Michaël”, dan door hier te citeeren uit mijn artikel „Het Reconstructie-Congres der R. K. werkgevers”, in het nummer van „Sociale Voorzorg” van Januari 1924. Ik schreef daar:

„Niet... dat ik groot bezwaar zou hebben, om tot sluitend maken van het budget onze toevlucht te nemen tot een verhooging van het tarief van invoerrechten b.v. van vijf tot vijftien procent, om het concrete cijfer van den heer Regout uit het debat eens over te nemen. Waarom zou dat middel worden ver-

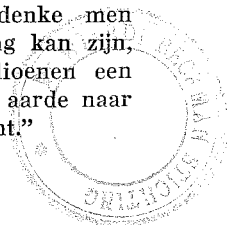
smaad, bij zoo deplorabelen toestand van de schatkist? Hoe weinig zou men er van merken, te meer daar volkomen terecht door den Heer **Blomjous** werd naar voren gebracht, dat een groot deel van dit bedrag door buitenlandsche firma's zou worden betaald, die niet in prijsverhooging maar in winstverlaging de meerdere 10 % zouden zoeken, terwille van de vaardigheid in het concurreeren op de Nederlandsche markt.

„Zelfs niet, dat ik ernstig bezwaar koester tegen bepaalde invoerverboden, dus niet tegen het invoerverbod van Duitsche sigaren, dus niet tegen het Schoenenwetje-Fleskens. De doctrinaristen, die zich hier wel tegen kanten, mochten eens vlijtiger de zoo gematigde betoogen van **Pierson** in zijn leerboek bestudeeren, inzonderheid, waar hij de mogelijkheid van vernietiging van bepaalden nationalen landbouw behandelt, en dan eens naar analogie gaan redeneeren.

„Maar mijn bezwaren, en groote bezwaren, gaan tegen de slecht gefundeerde protectionistische beschouwing van den Heer **Blomjous**. Hier bleek weer, hoe terecht Prof. van **Blom** in de „Naamlooze Vennootschap” van 15 Juni jl. kon schrijven:

„Tegenover deze leer van den vrijhandel staat sinds **Smith** en **Ricardo** meer protectionistische practijk dan protectionistische theorie, ja stond eigenlijk nimmer een theorie, die „de leer der protectie” kon worden genoemd.”

„Haal gerust gelden voor de schatkist, indien althans niet op onmatige wijze, uit het tarief van invoerrechten; zet een industrie, die duurzame concurrentie-mogelijkheid op de wereldmarkt belooft, ook met beschermende rechten te paard; behoud met zulke rechten en desnoods met invoerverboden eenige industrieën voor een plotselingen ondergang; maar verkondig ons niet, dat het goed is duurzaam buitenlandsche producten van mindere voortbrengingsmoeite te weren, om binnenlandsche producten van dezelfde soort voor meerdere voortbrengingsmoeite te vervaardigen! Dat beteekent toch schade voor het geheele volk, het naar beneden dringen van het levenspeil van allen — toch waarlijk al niet te hoog! — om op ongezond-kunstmatige wijze aan zekere industrieën het bestaan te geven. Op gezond-kunstmatige wijze kunnen wij bestaansmogelijkheid geven op Nederlandschen bodem aan heel wat honderd-duizenden meer: door een intensieve welvaartspolitiek. Vragen nog meerdere honderd-duizenden het bestaan, dan bedenke men toch, dat er nog zoo iets als relatieve overbevolking kan zijn, dat Nederland niet aan een onbeperkt aantal millioenen een redelijk bestaan kan geven, en dat dus elders op de aarde naar nieuwe productie-mogelijkheden moet worden gezocht.”

2. Tot versterking van het Nederlandsch Productievermogen is nog zoo ontzaglijk veel te doen. Op het gebied der landaanwinning en op het gebied van het mijnwezen, om vooral deze twee te noemen. Wat dit laatste betreft, herinnere men zich de belangrijke rede van Ir. Bongaerts over de mijnen in het Peelgebied. De mogelijkheid schijnt niet uitgesloten, dat wij op den duur onze Handelsbalans aanzienlijk verbeteren en door graan- en door kolenwinning. Afwatering, verbetering van het wegenet, verbetering van de verbindingen, dat alles moet onder hoogste leiding van den Staat in de naaste toekomst de actieve welvaarts-politiek van Regeering en Parlement gaan vormen. De R. K. Staatspartij moet meehelpen, dat al die welvaarts-politiek met de grootste kracht worde gevoerd.

VI.

PUBLIEKRECHTELIJKE BEDRIJFSORGANISATIE EN ARBEIDSWETGEVING.

De wet scheppende de mogelijkheid om de bedrijven te vormen tot publiekrechtelijke lichamen. In deze lichamen komen colleges tot stand, waarin de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers gelijkelijk zitting hebben en die onder toezicht van colleges tot bescherming van het algemeen belang de bevoegdheid bezitten:

- A. Regelen te stellen voor arbeidersvoorwaarden en bedrijfs-politiek;
- B. Recht te spreken over bedrijfs- en arbeidsgeschillen;
- C. De onder A. bedoelde regelen uit te voeren.

1. Binnen het beperkt kader van deze brochure mag ik er natuurlijk niet aan denken, de hier geformuleerde stelling uitvoerig te behandelen. Men raadplege mijn „Beginselen der Economische Bedrijfsorganisatie”, mijn artikelen in „Sociale Voorzorg” 1922-1924. Slechts dit: op geen punt heeft deze regeering, heeft Minister Aalberse, de groote massa van het Katholieke volk meer teleurgesteld dan op het punt van de wettelijke

regeling der bedrijfsorganisatie. En diep treurig is het, dat vooraanstaande mannen in ons sociale leven, als b.v. Prof. Aengenent, in plaats van stelling te nemen tegenover die droevige houding, haar zoo waar nog hebben verdedigd, zij het ook zeer ten koste van hun wetenschappelijke reputatie.¹⁾ Aan een en ander heb ik reeds recht gedaan in mijn artikel „Het vraagstuk der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie in wetenschap en politiek”. Ik veroorloof mij dan verder uit dat artikel het volgend citaat; waar ik spreek over de vraag, wat de realistisch-politieke eisch der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie beteekent.

„Wat houdt hij in voor het oogenblik? Niets anders dan dat de grondwetsbepaling, die bij onze laatste grondwetsherziening — waarschijnlijk overbodig, — tot stand kwam, worde uitgevoerd. Hij vraagt, wat de overgrootte meerderheid der leden van den Hoogen Raad van Arbeid, menschen wier inzicht in de sociaal-politieke eischen door dagelijksche aanraking met alle deelen van onze Nederlandsche maatschappij werd geschoold, als een noodzakelijke hervorming eischte, vooral om wille van den socialen vrede. En wat letterlijk met geen enkel ter zake doend argument werd bestreden. En indien deze organieke wet er is, wat moet dan verder gebeuren? Dan heeft de Kroon te overwegen, welke Bedrijven in aanmerking komen: objectief, dus niet op de eerste plaats gevraagd naar de wenschen van werkgevers- of werknemersgroepen, om in het kader van die wet met meer of minder bevoegdheden te worden bekleed. En zeker is het in den eersten tijd niet noodig, dat honderd procent van de door mij of anderen geformuleerde doelmatigheden daarbij tot stand komen. Heel goed is het mogelijk, dat men aanvankelijk de bevoegdheden beperkt. Mits men maar komt met de regeling, die, zooals ik het reeds meermalen uitdrukte, het begin is van de ordelijke oplossing van een menigte van sociaal-economische problemen.

„Maar van deze hervorming valt nog veel meer te zeggen. Niet alleen dat zij heel goed past in de sociale ontwikkeling van bijna alle groepen onzer bevolking; niet alleen, dat zij dient tot het oplossen van allerlei sociaal-economische problemen langs wegen van geleidelijkheid, waar thans geen of althans een zeer gebrekkige oplossing bestaat; maar zij dient vóór alles tot het wegnemen van de ontzaglijke gevaren, waaraan het economisch bedrijfsleven in ons land — en elders is het vaak evenzoo — is blootgesteld. In dezen tijd, waarin wij vóór alles noodig hebben

¹⁾ Gaf toch Prof. Aengenent niet, naar eigen verklaring, zijn stem in den Hoogen Raad van Arbeid aan een „onverwijldde wettelijke regeling”?

een rustige ontwikkeling van het economisch bedrijfsleven, kunnen wij niet verdragen die geweldige conflicten tusschen werkgevers en arbeiders, die het bedrijfsleven ontwrichten; wij kunnen niet verdragen een steeds verder gaande vervreemding van onze arbeidersgroepen van de werkgevers en van het bedrijfsleven. Er moet gestreefd worden om het doelmatig middel te vinden, waardoor de arbeidersgroepen, die aanpassende hervorming van het bedrijfsleven begeeren, sociaal en economisch aan dat bedrijfsleven worden verbonden. Ziedaar sociologische, psychologische, economische argumenten, aan objectieve omstandigheden ontleend, die roepen om met deze hervorming voort te gaan met den grootsten spoed en tegelijk met de grootste omzichtigheid. En wat wordt daar tegenover geplaatst? Niet anders dan de subjectieve wenschen van niet-ervulling van een aantal groot-werkgevers! Die geen argumenten aanvoeren, maar ook geen enkel — men leze er op na de verslagen van den Hoogen Raad van Arbeid, — die noch aan economie, noch aan psychologie, noch aan sociologie redenen ontleenen om zich tegen dit nieuwere te verzetten, maar die alleen hun machtswoord spreken: wij willen het niet.”

Het kan dan ook niet anders dan in de hoogste mate verheugen, dat het Hoofdbestuur van „St. Michaël” de schouders heeft gezet onder het vraagstuk der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, en dit als punt van urgentie wil zien opgenomen.

De arbeidswetgeving in engeren zin en de wettelijke arbeidersverzekering worden, voorzover zij in verband met voortschrijdende publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie nog noodig zijn, steeds meer uitgevoerd door de publiekrechtelijk georganiseerde bedrijven, de wettelijke arbeidersverzekering op territorialen grondslag.

2. Het is thans wel algemeen bekend, dat, bij een behoorlijke bedrijfsorganisatie, veel van de bestaande arbeidswetgeving in engeren zin en van de wettelijke arbeidersverzekering overbodig zal worden. Bij publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie wordt er immers naar gestreefd om den arbeider de redelijkst mogelijke arbeidsvoorwaarden te geven, en wel uit de opbrengst van het Bedrijf, zoodat de taak van den Staat steeds meer op den achtergrond komt. Echter wordt nòch de arbeidswetgeving in engeren zin, dus Arbeidswet, Veiligheidswet enz., nòch de wettelijke arbeidersverzekering ooit geheel verdrongen door publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, en blijven die beide takken van Staats-

bemoeiing in ieder geval nog zeer langen tijd in grooten omvang bestaan.

Welnu, het publiekrechtelijk georganiseerde bedrijf kan daarbij goede diensten bewijzen. Ambtelijk werk kan door de Bedrijfsraden worden uitgevoerd. Het particulier initiatief kan nieuwe ontplooiing krijgen door betrokken te worden bij de handhaving der arbeidswetgeving.

Dat het ten zeerste gewenscht is, om een Ziektewet, Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering, en dergelijke wetgeving meer, ofschoon bedrijfsgewijze opgebouwd, op territorialen grondslag uit te voeren, is, meen ik, vooral na de betoogen van K. Lindner en Mr. Moltzer niet meer voor redelijke bestrijding vatbaar. Van harte hoopt dan ook het Hoofdbestuur van „St. Michaël”, dat het wanproduct van een Ontwerp-Ziekte- en Ongevallenverzekering, dat thans aanhangig is, zoo spoedig mogelijk zal worden vergeten, dat de Tweede Kamer er niet eens naar zal omkijken!

VII.

OOST- EN WEST-INDIË.

Artikel 123 van het Regeeringsreglement in Oost-Indië worde ingetrokken.

1. Ik meen niet beter te kunnen doen dan hier af te drukken het artikel, dat in de „Javapost”, van 22 November jl., verscheen. Het standpunt van het Hoofdbestuur van „St. Michaël” kan geen betere verdediging vinden. Gelijk bekend, werd een „wijziging” van Art. 123 bij den Volksraad aanhangig gemaakt:

„Onbegrijpelijk, hoe men in Holland — en dat nog wel onder een christelijk ministerie — met zulk een wangedrocht (een beteren naam verdient het niet) voor den dag is durven komen. Niet eens nagedacht over wat de toekomst zal brengen?

„Tot onze verbazing zagen we 't „Soer. Hbl.” zoo waar als paladijn optreden voor dat „wangedrocht”. Heel de redeneering van dat blad kwam zoowat neer op: christen godsdienst-

leeraren kunnen aanleiding zijn tot verstoring van rust en orde. Dus leve art. 123! In de filosofie noemt men zulk geredeneer latius hos. D.w.z. ge bewijst te veel, dus eigenlijk niets.

„Al het gezwam van handhaving van orde en rust is kippenpraat. Om katholieke missionarissen binnen de teugels der wet te houden heeft de regeering, net als voor de grootste misdadigers, haar politie. Waarom voor hen alléén óók nog een afzonderlijke, hoogst krenkende preventieve muilband als waren zij de grootste boeven? De moeilijkheid zit, naar onze meening, alléén hier in, dat er onder de protestanten scherp verschil van meening bestaat: daarom is de kwestie voor een rechtsche Regeering zoo lastig: terwijl links er Machiavellistisch steeds een prachtig middel in vond om het divide et impera toe te passen. Hierdoor bleeft sedert 70 jaren het artikel onveranderd.

„Het „Sb. Hand.” vindt het preventief toezicht op de zending „in schrijnende tegenstelling met de vrije onbelemmerde verkondiging van verderfelijke theorieën”; en oordeelt dan dit preventief toezicht toch als „een daad van wijs beleid” omdat er wel eens ernstige moeilijkheden zouden „kunnen” komen. Dit laatste is echter in die 70 jaren nog nooit gebeurd.

„Wij zouden zeggen, dat couranten ook wel eens grooten last aan de Regeering zelfs feitelijk veroorzaken — denk maar aan Sneevliet c.s. — En dus zou het „Sb. Hand.” logisch moeten eischen, dat ook dáár preventief worde opgetreden, m.a.w. éérst de goedkeuring van 't kantoor en daarna pas verzending.

„Wat zouden de heeren dan echter schreeuwen over bekrompenheid, onrechtmatigen aanslag op de vrijheid! Tegen de katholieke missie, die nimmer eenige aanleiding gaf tot onrust, wordt zoo iets echter wijs „beleid” geheeten!!!

„Voor de „Javabode”, die het prachtig vindt dat de zending maar flink gemaszregelt wordt en een woord van Fransen van de Putte: „Geef den sleutel van uw huis niet aan de zending, zelfs niet voor een deel”, met volle instemming aanhaalt, geldt het bovenstaande in nog sterkere mate.

Die schrijver in de „Java-Bode”, waar dikwijls zulke degelijke opstellen over Europeesche toestanden worden gevonden, is blijkbaar nog een echte baar: immers hoe anders zijn pathetischen uitroep te verklaren:

„Is in die 70 jaren der zending ooit onrecht gepleegd?”

De man heeft blijkbaar nooit iets gehoord van de schandelijke onrechtvaardige maatregelen zoo vele jaren lang in de Minahassa tegen de katholieke missie; nooit van de jeremiades, aangeheven door Resident Jellesma, dat er „broederbloed” zou

vloeien, als aan de katholieke missionarissen meerdere vrijheid werd geschonken.

„En zoo wist deze kleingeestige fanaticus de Zusters te Menado gedurende 7 jaren te beletten een school te openen; den Bisschop te verbieden het H. Vormsel te komen toedienen: alles vanwege het „Broederbloed”, zie je.

„Laat mij hier den „Java-Bode”-schrijver even herinneren aan de afdoende wijze, waarop van Heutsz destijds aan Mgr. Luypen den toegang tot de Minahassa verzekerde, uit welke landstreek de Bisschop op grond van locale adviezen jaren lang verwijderd was gehouden. Van Heutsz, die dan toch te groot was voor al de kleingeestige lasterlijke praatjes, telegrafeerde eenvoudig aan den betrokken Resident, dat deze bewijzen van onbekwaamheid aflegde en beter deed zijn ontslag te nemen, zoo hij geen kans zag de orde in zijn bestuursgebied te handhaven, wanneer er een Bisschop landde. Het middel werkte probaat en binnen vier en twintig uur wist men in Buitenzorg dat, in strijd met vroegere berichten, de geheele katholieke hiërarchie kon landen, zonder dat er daarbij voor relletjes gevreesd behoefde te worden.

„Thans, slechts eenige jaren later, openen de Broeders te Menado een school met 180 leerlingen en te Tomohon met 342. En van het Broederbloed der beruchte heeren Jellesma c.s. is niets vernomen.

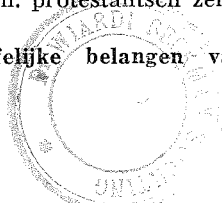
„Zijn de katholieke missionarissen dan zulke gevaarlijke menschen voor de „openbare rust”, dat hun reeds preventief de toegang moet belet worden tot sommige deelen van den Archipel, terwijl Hadji's tot communisten toe, volle vrijheid genieten, en bij dezen slechts post factum tegen voor de openbare orde gevaarlijk gebleken handelingen, exorbitante rechten worden toegepast? . . .

„Waarom bestaat zulk een artikel als 123 niet in het veel grootere, 't veel sterker bevolkte, 't veel fanatieker, mogen we zeggen, Britsch-Indië? En wie hoorde ooit van rustverstoring door christenleeraars, ook dáár waar z.g.n. „dubbele zending” is?

„Wel hoorden we meer dan eens van groote herrie tusschen Mohammedanen en Hindoe's, maar van Christenen?

„Waarom laat men, zooals pas nog gebeurde, op het katholieke missiegebied van W. Borneo wel protestantsche zendingen (en dan nog wel de zoo fel anti-katholieke Amerikaansche Methodisten) los, en schijnt men al benauwd, wanneer een katholiek missionaris zijn blik even naar een z.g.n. protestantsch zendingsgebied richt?”

Behartiging der geestelijke en stoffelijke belangen van de

inlandsche bevolking in de beide Indiën, inzonderheid door krachtige ondersteuning der missiën.

2. Een ethische taak voor Indië heeft Nederland gelukkig aangevaard, en het past, dat de R. K. Staatspartij met alle inspanning daaraan meewerkt. In het Program van Actie mag een heenvijzen naar die taak niet worden gemist. En valt het onrechtvaardig artikel 123 eenmaal weg, dan kan ook volle steun worden gegeven aan de machten, die het best bijdragen voor de omhoogheffing van het inlandsch volk: de missiën. Maar ook moet men in Indië er van overtuigd worden, dat de stoffelijke belangen van de inlandsche bevolking ons zeer ter harte gaan, dat wij Indië niet langer beschouwen als een wingewest, dat aan het Moederland de grootst mogelijke baten moet afwerpen!

Ontginning der Indische hulpbronnen in de eerste plaats ten voordeele van hen, die aan die exploitatie arbeiden, en vervolgens ten bate van de Indiën zelf.

3. Dit deel dezer paragraaf staat in nauw verband met het vorige deel. De rijke hulpbronnen van Indië moeten even goed als het Nederlandsch productie-apparaat dat moet doen, aan allen die daaraan arbeiden het menschwaardig bestaan opleveren. Arbeidsvoorwaarden in Indië moeten voortaan de grootst mogelijke zorg van de Nederlandsche en van de Nederlandsch-Indische Regeering hebben. Dat sluit natuurlijk volstrekt niet uit, dat Nederlandsche ondernemingsgeest en Nederlandsche leidende kracht een goede belooning moeten blijven vinden. Nederland en Indië kunnen niet buiten elkaar; en dus niet het systeem: aan den een alles en aan den ander niets!

Nadat op die manier alle bij de productie betrokkenen hun redelijk deel hebben gehad, komen de Indiën zelf aan de beurt. Het land van de bodemschatten moet van de bodemschatten profiteeren ten bate van het algemeen welzijn. Het wil mij voorkomen, dat de gemengde bedrijfsvorm, die den Staat met het particulier initiatief verbindt, de beste vorm van exploitatie moet worden genoemd.

Voor één exemplaar dezer brochure zende men in	f 0.12
Voor tien exemplaren dezer brochure zende men in	„ 1,20
Voor 25 exemplaren dezer brochure zende men in	„ 2.85

PAKKETTEN:

De Clubs „ST. MICHAËL” kunnen pakketten van deze brochure verkrijgen.

Een pakket van 100 exemplaren franco	f 9.50
Een „ „ 500 „ „ „	„ 45.—
